

De leden van de Gemeenteraad
Postbus 1
2650 AA BERKEL EN RODENRIJS

Van	College van B&W
Onderwerp	Septembercirculaire Gemeentefonds 2022 in relatie tot Begroting 2023-2026
Datum	11 oktober 2022
Ons kenmerk	U22.04839

Geachte leden van de raad,

Inleiding

Het kabinet heeft na Prinsjesdag de Septembercirculaire Gemeentefonds 2022 gepubliceerd met daarin de laatste ontwikkelingen aangaande de algemene uitkering voor gemeenten. Zoals gebruikelijk informeren wij u wat een circulaire betekent voor de gemeentelijke financiën van Lansingerland. Dat doen wij hierbij specifiek voor 2023 en verder. Op een later moment zal het college u informeren over de (incidentele) financiële effecten die voortkomen uit deze circulaire en de recente Meicirculaire die betrekking hebben op het lopende begrotingsjaar 2022.

Bijstelling financiële beeld

De recente economische ontwikkelingen gaan gepaard met een steeds toenemende -inmiddels zorgwekkende- inflatie. In de Septembercirculaire 2022 beoogt het Rijk beoogt de gemeenten met een additionele accres daarvoor te compenseren. De algemene uitkering per gemeente stijgt, niet omdat 'de koek groter is geworden' (er is niet méér te verdelen), maar wel omdat 'de voedingswaarde van de koek minder is geworden' (koopkracht neemt af). Gemeenten worden inmiddels geconfronteerd met stijgende loonkosten en gestegen prijzen voor materiële uitgaven. Voor Lansingerland betekent de compensatie dat per saldo circa € 1,7 miljoen voor 2023 beschikbaar is; voor 2024 is dat nog maar beperkt (circa € 0,4 miljoen) en in 2025 zelfs negatief. Het college wil dan ook het extra accres gebruiken voor de komende cao-ambtenaren en indexatie van de materiële budgetten, waaronder ook die voor energie.

Structurele ontwikkelingen vanaf 2023

Voor 2023 en verder laat de Septembercirculaire 2022 zes ontwikkelingen zien met structurele effecten, namelijk:

- a) Accres
- b) Opschalingskorting en de eenmalige compensatie in 2026
- c) Bijstelling WOZ-ramingen

- d) Anticiperen op correctie in Decemercirculaire 2022
- e) Aantal taakmutaties met beperkt financieel effect
- f) Wet kwaliteitsborging bouw

Onderstaand presenteren wij u het cijfermatige overzicht van de structurele effecten. Daarna volgt een nadere toelichting per onderwerp. Het college zal de financiële consequenties van deze effecten in de 1^e Begrotingswijziging 2023 verwerken en die voor het einde van dit jaar aan u voorleggen.

Bedragen x €1.000	2023	2024	2025	2026
a) Ontwikkeling accres	2.406	1.342	523	87
b) Eenmalige rijksbijdrage financieringssysteem				2.492
c) WOZ-waarden mutaties (inkomensmaatstaf)	-179	-411	-312	-384
d) Correctie in Decemercirculaire 2022	-615	-604	-620	-627
Subtotaal vrij besteedbaar	1.612	327	-409	1.568
Asiel (inburgering)	160	126		
Diverse vervallen taken	-89	-77	-81	-78
e) Subtotaal taakmutaties naar algemene middelen:	71	49	-81	-78
f) Wet kwaliteitsborging bouw	30	30	30	30
Subtotaal taakmutaties naar programma's:	30	30	30	30
Totaal effect septembercirculaire 2022	1.713	406	-460	1.521
Waarvan beklemd/niet vrij besteedbaar	30	30	30	30
Extra ruimte na septembercirculaire	1.683	376	-490	1.491
NB Incl. afrondingsverschillen				

Ad a) Accres

Ten opzichte van de Meicirculaire 2022 is er in de Septembercirculaire 2022 als gevolg van loon- en prijsbijstelling sprake van een aanzienlijk accres in 2023 dat in latere jaren fors afneemt. Per saldo is voor Lansingerland in 2023 circa € 1,7 miljoen beschikbaar voor de te verwachte loonontwikkeling en toegenomen kosten. Deze compensatie van het Rijk hangt samen met het kabinetsvoorstel om vanaf 2022 de voormalige systematiek van 'trap-op-trap-af' los te laten. Bij die oude systematiek 'ademende' de omvang van het Gemeentefonds mee met de totale omvang van de (accres-relevante) rijksuitgaven. In de afgelopen jaren had dit als gevolg dat er vele wijzigingen in de algemene uitkering van gemeenten zich voordeden, waardoor veel gemeenten moeite hadden om consistent structureel beleid te voeren. Het voorstel voorziet komende jaren wel in het aanpassen van het Gemeentefonds voor loon- en prijsbijstellingen. Namens de gemeenten heeft de VNG ingestemd met dit voorstel.

Ad b) Opschalingskorting en eenmalige compensatie in 2026

Al jaren wordt er gesproken over de in 2020 ingeboekte, trapsgewijs toenemende, taakstelling op het gemeentefonds tot en met 2026. Ten tijde van de Coronacrisis is deze 'opschalingskorting' tijdelijk bevroren, dat wil zeggen dat de ingeboekte treden voor 2020 en 2021 geen doorgang vonden; later is dat herhaald voor 2022 en in de recente meicirculaire doorgetrokken tot en met

2025. In 2026 ontstaat echter wel een groot gat dat de VNG heeft bestempeld als het 'ravijnjaar'. Het jaar 2026 valt echter buiten de reguliere kabinetsperiode; om die reden heeft dit kabinet nog geen definitief uitsluitsel gegeven of de opschalingskorting dan geheel van de baan zal zijn. Wel heeft het kabinet nu besloten om voor het 'ravijnjaar 2026' eenmalig € 1 miljard ter beschikking te stellen ter compensatie van de nieuwe financieringssysteem.

Als wij dat vertalen naar Lansingerland betekent dat een extra bedrag van € 2,5 miljoen in 2026. Opgemerkt wordt dat dit bedrag naar zijn aard (namelijk als onderdeel van de algemene uitkering) vanaf 2026 als structureel dekkingsmiddel mag worden ingezet. Ook merken wij op dat uit publicaties, van onder meer het COELO¹, blijkt dat de nu beschikbaar gestelde € 1 miljard verre van toereikend zal zijn; er is becijferd dat de tekorten bij gemeenten in 2026 (zonder compensatie) in totaal zullen uitkomen op circa € 3,9 miljard.

Ad c) Bijstelling WOZ-ramingen

De WOZ-waarden worden jaarlijks objectief vastgesteld. De mate waarin de gemeente zelf OZB kan heffen op basis van WOZ-waarden is een aftrekpost op de algemene uitkering: dat wordt de inkomensmaatstaf genoemd. Tweemaal per jaar, te weten in juni en september, levert het SVHW de nieuwe WOZ-ramingen aan. In het eerder gepresenteerde beeld na de Meicirculaire 2022 zijn de WOZ-waarden van juni jl. gebruikt. De specifieke financiële effecten, die o.a. samenhangen met areaaluitbreidingen, zijn in de Begroting 2023-2026 verwerkt². De doorrekening van de algemene uitkering in de Septembercirculaire 2022 is gebaseerd op de meest recente raming van de SVHW van september 2022. In die SVHW-ramingen ging het om de autonome bijstelling van de WOZ-waarden; er waren geen effecten als gevolg van (nieuwe) areaaluitbreidingen. Voor 2023 betekent dit een ten opzichte van de Begroting 2023-2026 hogere korting op de algemene uitkering van € 179.000 die oploopt naar een korting van € 384.000 in 2026.

De WOZ-grondslagen voor het belastingjaar 2023 (dus waarde peildatum 1 januari 2022) voor woningen liggen hoger dan de juni raming van het SVHW in verband met een hoger geprognosticeerde waardeontwikkeling. Voor niet-woningen is er een kleine neerwaartse bijstelling van de grondslag. Deze nieuwe grondslagen zullen we gebruiken bij het bepalen van de definitieve tarieven voor 2023. Zoals gebruikelijk stelt uw Raad de belastingverordening in de laatste vergadering van het jaar vast.

Ad d) Anticiperen op correctie in Decembecirculaire 2022

In de afgelopen week is vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aangegeven dat er in de Septembercirculaire 2022 een rekenfout zit in de berekening van de uitkeringsfactor. Dit zal gecorrigeerd worden in de komende decembecirculaire. Wij hebben berekend dat het voor Lansingerland gaat om een neerwaartse bijstelling in de algemene uitkering van circa € 615.000 structureel. Wij vinden het van belang om daar nu al mee rekening te houden.

Ad e) Taakmutaties met structurele doorwerking

In de Septembercirculaire 2022 zijn voor 2023 vier taakmutaties opgenomen. Alleen bij de taakmutatie Asiel (inburgering) is er sprake van extra budget; er zijn voor 2023 en 2024 incidentele bedragen ter beschikking gesteld ter dekking van de hogere instroom van inburgeraars. Voor

¹ Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden

² Zie ook de raadsbrief: 'Uitkomsten integrale afweging van college/opmaat Begroting 2023-2026', kenmerk U22.03503 van 6 september 2022.

Lansingerland komt dat uit op € 160.000 in 2023 en € 126.000 in 2024. Volledigheidshalve vermelden wij dat er ook voor 2022 een extra eenmalig budget is toegekend van € 72.000.

De andere drie taakmutaties betreffen kortingen: (1) Participatie IPS Regeling, (2) Uitvoeringskosten SVB PGB trekkingsrechten en (3) Bijdrage centrale financiering GDI. Samen leidt dat tot kortingen van € 89.000 in 2023, € 77.000 in 2024, € 81.000 in 2025 en € 77.000 in 2026.

Het college stelt voor om het saldo van deze posten voor 2023 (€ 71.000) en 2024 (€ 49.000) toe te voegen aan de algemene middelen en voor de latere jaren de kortingen te dekken uit de algemene middelen (i.c. algemene uitkering).

Ad f) Wet kwaliteitsborging bouw

Het kenmerk van de algemene uitkering is dat gemeenten vrij zijn in de besteding van dat budget. In de Septembercirculaire 2022 is als decentralisatie-uitkering³ een structureel budget van € 30.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de Wet kwaliteitsborging bouw. Overigens ontvangen wij daarvoor in 2022 een bedrag van € 75.000. De uitvoering van deze wet ligt nu bij gemeenten. Om die reden ziet het college deze bedragen als beklemd (geormerkte) budgetten.

Hogere algemene uitkering 'opzij' zetten voor opvangen loon- en prijsbijstellingen

Hoewel het accres leidt tot een toename in de algemene uitkering dat als 'vrij besteedbare budgettaire ruimte' kan worden aangemerkt -het is aan gemeenten om daar een invulling aan te geven- ligt de rationale van dit accres in het compenseren van gemeenten voor de fors gestegen loon- en materiële kosten. We constateren dat er een duidelijke piek in de compensatie zich voordoet van € 1.683.000 in 2023; voor latere jaren is de extra ruimte aanzienlijk kleiner (€ 376.000 in 2024) en zelfs negatief in 2025 (korting € 490.000).

In de Begroting 2023-2026 is rekening gehouden met een cao-stijging voor ambtenaren van 3% en een gemiddelde index van 6,4% voor materiële kosten. Met de huidige inzichten is dat voor de ambtenarsalarissen onvoldoende. Ter indicatie: een loonbijstelling van 1% betekent voor Lansingerland circa € 420.000. De VNG heeft nog geen (openbare) signalen afgegeven met welk percentage de lonen van de gemeenteambtenaren zouden moeten stijgen; niet onrealistisch is uit te gaan van ten minste 6% in totaal. Dat zou betekenen dat we in Lansingerland de begrote loonkosten nog aanvullend met 3% (zijnde circa € 1,3 miljoen) moeten ophogen. Daarbij zullen wij óók de consequenties van de fors gestegen energieprijzen die ten laste gaan van de gemeente-begroting betrekken.

Tot slot

Lansingerland wordt -net als de andere gemeenten in Nederland- geconfronteerd met de gevolgen van de enorm toegenomen inflatie, waarbij de verwachtingen voor de nabije toekomst niet positief zijn. Het college wil daarom de hogere algemene uitkering gebruiken om de begrote loonkosten en waar nodig ook de begrote budgetten voor materiele budgetten te verhogen.

³ Strikt genomen is ook een decentralisatie-uitkering (DU) voor een gemeente beleids- en bestedingsvrij; echter daar is wel een verantwoordelijkheid voor de gemeente aan verbonden. Bij een DU is de verdeling over de gemeenten niet conform de vaste maatstaven die gebruikt worden bij de algemene uitkering. Voor dat aspect lijkt een DU dus op een specifiek uitkering (SU). NB Bij een SU is de bestedingsrichting voor een gemeente niet vrij en zijn er specifieke verantwoordingseisen richting het Rijk van toepassing.

Zoals aangegeven willen wij de financiële consequenties van de effecten van de September-circulaire 2022 verwerken in de 1^e Begrotingswijziging 2023. Die zullen wij vóór het einde van dit jaar aan u voorleggen.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

Mickel Beckers
Gemeentesecretaris

b.a.

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester